

N:o 19.

Ank. till Riksd. kansli den 1 juli 1887, kl. 5 e. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder för införande af en notariat-institution i Sverige.

Uti en inom Första Kammarerna väckt motion (n:o 14) har herr Victor Ekenman framställt förslag, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om inrättande af notariatinstitution samt derefter, i fall omständigheterna dertill föranledde, genom tillägg vid nådiga stadgan den 6 oktober 1882 angående notarii publicibefattningen, eller annorledes göra bestämmelser för införande af notariatinstitution till allmänhetens betjenande mot bestämda afgifter men utan statsverkets betungande; och har motionären, i afseende å angelägenheten och behovet af införande i riket af en dylik institution, åberopat innehållet af rikets ständers underdåniga skrifvelse den 20 februari 1858, deri, på anförda skäl, ständerna anhöllo, att Kongl. Maj:t täcktes uppdraga åt sakkunnige män att, efter förutgången undersökning om de förhållanden, som på ämnet kunde hafva inflytande, utarbета förslag till en lag, som till omfång och beskaffenhet ordnade notarii publicibefattningen och åt denna institution gifve en med dess syftning öfverensstämmande utbildning, så att den blefve så allmänt nyttig som sig göra låte, samt att Kongl. Maj:t derefter täcktes framlägga samma förslag till rikets ständers pröfning.

Första Kammarens andra tillfälliga utskott, till hvilket denna motion blifvit hänvisad, har, jemte det motionärens skäl åberopades, meddelat följande:

Ofvanberörda skrifvelse var framkallad af motioner, väckta inom ridderskapet och adeln af grefve C. A. Löwenhjelm och inom borgareståndet af herr Rinman; och i det utlåtande, n:o 63, som lagutskottet vid 1857 och 1858 årens riksdagar öfver samma motioner afgaf, yttrar utskottet: »Omförmälda institution, som i flere af Europas stater, bland andra Frankrike, vunnit en hög grad af utbildning, har genom den säkerhet och styrka, den medför såväl i affärslifvet som i rättsförhållandena emellan enskilde i allmänhet, erhållit en vigt och en betydelse, som uppenbaras i de lagar, hvarmed institutionen omgärdats. Der romersk rätt vunnit insteg, har den ock städe varit af nöden och jemväl funnits till. Den stränga formalism, som utmärker denna rätt, har nemligen alltjemt gjort insigtsfulla personers biträde af nöden. Den har emellertid flerstädes gifvits en mera omfattande verksamhet än nyss är antydd. Man finner således af den i detta ämne den 16 augusti 1803 i Frankrike utfärdade lag, som förklarar notarierna vara publika funktionärer, jemförd med särskilda dermed sammanhängande stadgar, hurusom det ingår i deras verksamhet ej allenast att biträda enskilde vid upprättande af kontrakt och hvarjehanda akter, att genom deras bekräftelse försäkra dem om vitsord, att tillhandagå med protester och dylika i affärslifvet ingripande handlingar, utan äfven att emottaga och förvara depositioner m. m., och den vigt man fäst dervid, att institutionen må uppfylla sin bestämmelse, uppenbaras af dels de i lagen stadgade förbud för notarier att bemänga sig med sådana angelägenheter eller affärer, som kunde minska förtroendet för dem, dels ock den kontroll deröfver att de redligt och till allmänhetens belåtenhet uppfylla sina åligganden, som genom en särskild för ändamålet bildad jury utöfvas. Hos oss torde emellertid institutionen ej kunna för närvarande gifvas den omfattning som i Frankrike; något måste göras. I samma mån som industri och handel tillväxa, affärslifvet tilltager, i samma mån invecklas rättsförhållandena, och dermed ökas behofvet af kontroller, derigenom säkerhet i aftal och affärer kan erhållas. Såvidt detta behof förefinnes inom städerna, är således nödigt att den verksamhet, som af notarii publici utöfvas och som, derest den lämpligen ordnas, bör bidraga till uppnåendet af det mål, som åsyftas, varder reglerad genom lag. Men affärslifvet begränsas numera icke af stadsmurarne. Det uppenbaras ock å landet, der det allt mer och mer vinner utsträckning. Der är ock ett större behof af personer, som kunna biträda med upprättandet af legala handlingar och med förtroende i dylikt afseende anlitas»; hvarjemte ut-

skottet erinrade, att i notarii publici-embetet funnes grundvalen för den ifrågakända institutionen.

I justitiestatsexpeditionen diariifördes ständernas berörda skrifvelse såsom afseende »en lag till ordnande af notarii publici-befattningen»; och under denna benämning blef ärendet hvilande i justitiedepartementet och balanserad, till dess Kongl. Maj:t den 15 december 1876 förklarade, att skrifvelsen skulle till nya lagberedningen öfverlemnas för att tagas i öfvervägande, då frågan om ny rättegångsordning blefve föremål för beredningens handläggning. Ännu i justitiedepartementets uppgifter till justitieombudsmannen och dennes berättelse till 1881 års Riksdag upptages ärendet såsom beroende på handläggning af nya lagberedningen; men i berättelsen till 1882 års Riksdag heter det, att öfver ett inom justitiedepartementet upprättadt förslag till stadga angående notarii publici-befattningen hade kommerskollegiet erhållit befallning att infordra handels- och sjöfartsnämndernas underdåniga yttranden samt dermed jemte underdånigt utlåtande inkomma. Slutligen innehåller uppgiften till 1883 års Riksdag, att »1882 den 6 oktober utfärdades nådig stadga angående notarii publici-befattningen».

Emellertid hade vid flere riksdagar nya motioner blifvit väckta om införande af notariatsinrättning, men alltjemt affärdade, under åberopande deraf, att frågan vore på grund af rikets ständers omförmälda skrifvelse på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Frågan om notariatsinrättning har jemväl varit af lagkomitén behandlad, dock icke såsom någon sjelfständig institution, utan i sammanhang med det af lagkomitén väckta förslaget om särskilda protokollsförande vid häradsrätterna under benämning häradsnotarier, hvilka, förutom sina göromål vid domstolen, tillika borde fylla bristen af notarii publici på landet. Lagutskottet vid 1857 och 1858 årens riksdag ansåg dock notariatsinrättningens förening med protokollsföringen vid häradsrätten icke lämplig, utan föreslog i stället förberörda skrifvelse.

I och med utfärdandet af nådiga stadgan angående notarii publici-befattningen den 6 oktober 1882 vill det synas, som om ärendet ansetts afslutadt, enär sedermera uti de till 1884 och följande årens riksdagar afgifna berättelser ärendet ej finnes omnämndt; och uti den vid diariiföringen af ständernas skrifvelse begångna förväxlingen af »notariat» och »notarii publici-befattningarne» torde egentliga anledningen till en sådan uppfattning vara att söka, om ock skrifvelsens form dertill må hafva medverkat.

Till förut varande bestämmelser rörande notarii publici-befattningen lägger nämnda stadga hufvudsakligen följande: att ej till notarius publi-

cus må antagas annan än den, som råder öfver sig och sitt gods och fullgjort hvad för behörighet att utöfva domarembetet finnes föreskrifvet samt genom intyg af lärare i lefvande språk vid universitetet eller allmänt läroverk visat sig ega för i stadgan angifvet ändamål erforderlig insigt i franska, tyska och engelska språken, att han skall, innan han inträder i tjänstgöring, aflägga tjensteed enligt formulär, samt att de af honom öfver vissa förrättningar förda protokoll skola inbindas och förvaras samt vid hans dödsfall eller frånträdande af befattningen aflemnas till magistraten.

Vidare har utskottet anfört, att då genom de sålunda vidtagna tilläggen i notarii publici-stadgan, enligt utskottets förmenande, det i ständernas skrifvelse afsedda ändamål icke kunde anses vara uppnådt, och den i skrifvelsen berörda frågan om inrättande af en notariatinstitution, såsom varande af obestridlig vikt för den allmänna rätts-säkerheten, följaktligen kräfde en noggrann undersökning om de förhållanden, som på ämnet kunde hafva inflytande, samt i öfrigt de brister i stadgan, motionären påvisat, nemligen nödiga bestämmelser derom, att notarius publicus skall antagas af embetsmyndighet, kompetent att bedöma hans lämplighet till platsen, och stå under inseende af sådan, samt vara skyldig föra diaries öfver vidtagna embetsåtgärder, äfvensom uppsätta och taga i förvar samt till laga behandling befordra testamenten, kontrakt och dylika handlingar, oafvisligen påkallade att snart varda afhulpna, vare sig att detta skedde genom införandet af notariatinstitution eller genom ytterligare tillägg i notarii publici-stadgan, funne utskottet sig böra tillstyrka bifall till motionen, samt hemstälde alltså,

att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda frågan om inrättande af notariatinstitution samt derefter, i fall omständigheterna dertill föranleda, genom tillägg vid nådiga stadgan den 6 oktober 1882 angående notarii publici-befattningen eller annorledes göra bestämmelser för införande af notariatinstitution till allmänhetens betjenande mot bestämda afgifter, men utan statsverkets betungande.

Detta utlåtande har Första Kammaren bifallit, hvarefter beslutet blifvit, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, delgifvet Andra Kammaren, som öfverlemnadt ärendet till sitt tillfälliga utskott.

Efter öfvervägande af hvad sålunda förekommit och då utskottet förutsätter att med motionen afsetts allenast utvidgning af den befogenhet,

som enligt kongl. stadgan den 6 oktober 1882 nu tillkommer notarius publicus i stad, samt en skärpt kontroll öfver hans embetsgöromål, anser sig utskottet böra hemställa,

att Andra Kammararen behagade instämma i Första Kammarens beslut.

Stockholm den 1 juli 1887.

På utskottets vägnar:

AUG. HYGRELL.
